

V. TURKCESS

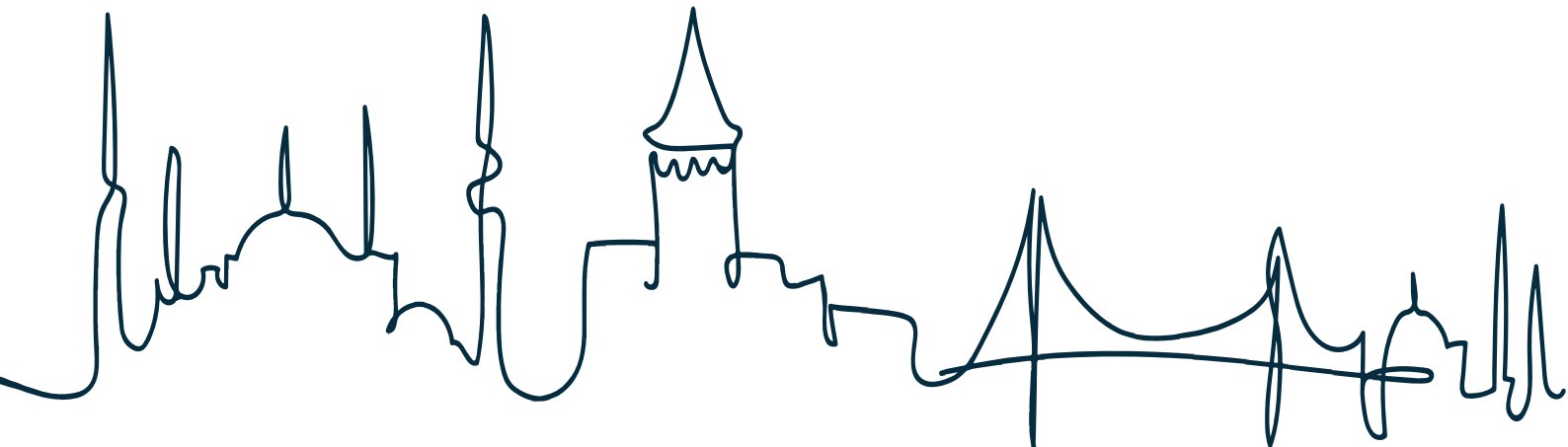
ULUSLARARASI EĞİTİM VE SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

INTERNATIONAL EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES CONGRESS

(21. yy Becerileri/21st Century Skills)

TAM METİN KİTABI

*27-29 Haziran/June 2019
İstanbul*

Editör Kurulu
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz
Dr. Öğretim Üyesi Ümit Polat
Prof. Dr. Yavuz Erişen
Doç. Dr. Erdal Bay

V. TURKCESS "21 YÜZYIL BECERİLERİ VE 2023 EĞİTİM VİZYONU" BİLDİRİ
KİTABI

e-ISBN: 978-605-82174-4-7

e-Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, TEBAD

Bu e-kitabın basım, yayım ve satış hakları Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği ile Anılan kuruluşun izni alınmadan e-kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu e-kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında derneğimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Haziran 2019, Ankara

Yayın-Proje: TEBAD İletişim İnternet: www.turkcess.net E-ileti: turksosbilder@gmail.com

Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar

Türk Tarih Kurumu

Yıldız Teknik Üniversitesi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Kafkasya Üniversiteler Birliği

Gaziantepe İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Maltepe Üniversitesi

Samqayıt Devlet Üniversitesi

Biruni Üniversitesi

Uluslararası Vizyon Üniversitesi

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Azerbaycan Psikoji Bilimsel Araştırma Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği

Türk PDR Derneği

Bursa Teknik Üniversitesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi **TUBİTAK** tarafından desteklenmektedir.

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve
Sosyal Bilimler Kongresi
27-29 Haziran 2019/İstanbul

V. International Congress on Education
and Social Sciences
27-29 June 2019/İstanbul

Sponsorlar

mim
cred

MAYA
akademi

PEGEM AKADEMİ

KURULLAR

Onur Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Refik TURAN	Türk Tarih Kurumu Başkanı	Türkiye
Prof. Dr. Bahri ŞAHİN	Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Şahin Karasar	Maltepe Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniveristes	Azerbaycan
Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ	Kafkasya Üniversiteler Birliği Başkanı	Türkiye
Prof. Dr.Hüseynov Elxan Bahadur	Sumqayıt Devlet Üniversitesi	Azerbaycan
Prof. Dr. Cəfər Cəfərov	Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Rektörü	Azerbaycan
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi Rektörü	Kuzey Makedonya
Prof. Dr. Muhsin KAR	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Adnan YÜKSEL	Biruni Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Arif KARADEMİR	Bursa Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye

Düzenleme Kurulu Başkanları

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. M. Engin DENİZ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Düzenleme Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Erdal BAY	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Bülent ALCI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK	Gazi Üniversitesi	Türkiye
Dr. Michael ERSKINE	Middle Tennessee State University	ABD
Dr. Olga Sopotsko	National Transport University	Ukraine
Prof. Dr. Kadirali Konkabayev	Türk Akademisi	Kazakistan
Prof. Dr. Fatoş Silman	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	KKTC
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniversitesi Türkoloji Kürsüsü Başkanı	Azerbaycan
Naranstal DELGERKHUU	Mongolian University of Science and Technology	Mogolistan
Prof. Dr. Sefa Bulut	İbn Haldun Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Prof. Dr. Abdülmecit NUREDİN	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Dr. Öğretim Üyesi Muhammed SALMAN	Kastamonu Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Emina KARO	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Doç. Dr. Hakan AKDAĞ	Mersin Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Sadık Yüksel SIVACI	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Metin DENİZ	Bartın Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Bülent Döş	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Recep Kahramanoğlu	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Dr. Mehmet Başaran	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Soylu	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Doç. Dr. Cihan Özdemir Bakü Yunus Emre Enstitüsü
Müdürü Azerbaycan

Sempozyum Sekreteryası

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Fadıl ŞİRAZ	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Emre Aslan	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Ökkeş Oflaz	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Arş. Gör. Ahmet Kaysili	Ankara Üniversitesi	Türkiye
Arş.Gör. E.Musa Turhan	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye
Ceyla Odabaş	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Evrin Kocalar	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

Bilim Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Abdullah KARAÇAĞ	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Abdullah IŞIKLAR	Bursa Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan BAKİ	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan ÖMERUSTAOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Ahmet ARSLAN	Namık Kemal Üniversitesi	Türkiye
Prof.Dr. Ali Fuat ARICI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye

İÇİNDEKİLER

DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR	II
SPONSORLAR	III
KURULLAR	I
OKUL YÖNETİCİLERİNİN İNSİYATİF ALMA DÜZEYLERİNİN SOSYAL ZEKÂ ÜZERİNE İNCELENMESİ	1
ÖĞRETMENLERİN ÖZ-ANLAYIŞLARI İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	51
ÖĞRETMENLERİN İNTİKAM EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	73
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	82
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	97
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN STEM TEMELLİ ETKİNLİKLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	112
TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIKLARI ALFABELER.....	120
LOGİSTİK SİSTEMDƏ İNGİLİS DİLİNİN YERİ VƏ ROLU	129
ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZGÜVENLERİ İLE TEKNOLOJİ KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	133
ERGENLER İÇİN DUYGU İFADESİ :KARMA MODEL ARAŞTIRMASI	147
KADIN PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR: OKULLARDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR.....	154
HAFİF DÜZEY ZİHİN ENGELLİ BİREYLERDE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE RESİMLİ HECE YÖNTEMİNİN ETKİSİ.....	160
İLKOKUL VELİLERİNİN “DİJİTAL EBEVEYNLİK” KONUSUNDAKİ EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ.....	173
ÖĞRETMEN ADAYLARININ FEN BİLİMLERİ SINIF ORTAMINA YÖNELİK ALGILARI	182
REKREASYON FAALİYETLERİNİN DEZAVANTAJLI GRUPLARA ETKİSİ.....	189
KARE KODLA İNSANLIĞA DEĞER KATAN TÜRKLER.....	205
İLKOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN DERS BAŞARILARININ ARTTIRILMASINDA ÖĞRETMEN VE VELİ İLETİŞİMİN ÖNEMİ	223
SOSYAL YATIRIMLAR VE ONLARIN VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	235
AZERBAYCAN'DA EĞİTİM GELİŞTİRME KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	241
MAIN STREAMS OF PROVIDING OCCUPATIONAL HEALTH.....	247
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLERARASI İLİŞKİ KURMA BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRMEDE KAVRAM HARİTALARININ KULLANILMASI	251

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM MATERYALLERİNİ DERS PLANLARINDA KULLANMA BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	263
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLER ARASI PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	275
SAĞLIK BİLİŞLERİ ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI	286
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIK PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ	296
NİÇİN KİTAP OKUMUYORUZ?	306
BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	312
OKUMA GÜÇLÜĞÜ VE NEDENLERİ	323
ALTIN ÇAĞ'I KODLUYORUM (TÜBİTAK 4004 DOĞA VE BİLİM OKULLARI PROJESİ – 118B457) (18-26 HAZİRAN 2018)	330
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA SAHİP OLMANIN YORDAYICILARI OLARAK SOSYAL BECERİLER VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ..	340
MİNNETTARLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	351
DİN EĞİTİMİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER ARAŞTIRMASI BAĞLAMINDA YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER	360
KAYNAKÇA	373
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEKİ İTİBAR KAYBI NEDENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	374
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA STEM EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	381
ANALYSIS OF THE CORRELATION BETWEEN EDUCATION FACULTY STUDENTS' SOCIAL CONNECTEDNESS, EMOTIONAL MANAGEMENT, LIFE POSITIONS, CONTACT DISTURBANCES, UNCONDITIONAL SELF-ACCEPTANCE AND FORGIVENESS LEVELS	391
MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN MEZUNİYET SONRASINA YÖNELİK HEDEFLERİNİN İNCELENMESİ	399
PROJE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNDE VIDEO ÇEKİLMESİ UYGULAMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ	407
TÜKETİCİLERİN E-ŞİKÂYETLERİNİN ÇÖZÜLMESİNDEN DUYDUKLARI MEMNUNİYET DÜZEYİNİN İNCELENMESİ: SİKAYETIMVAR.COM ÖRNEĞİ	414
ÖZEL OKULLARIN SUNDUĞU HİZMETLERE İLİŞKİN VELİLERİN SANAL ORTAMDAKİ ŞİKÂYETLERİNİN İNCELENMESİ	427
5. SINIF MATEMATİK PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	445
CİNSİ İDENTİFİKASİYANIN GƏNCLƏRİN ŞƏXSİYYƏT KEYFİYYƏTLƏRİNƏ TƏSİRİ	456

ŞAGİRD QRUPLARI VƏ ONLARA RƏHBƏRLİYİN PEDAQOJİ MEXANİZMLƏRİ...461	
EKSTREMAL ŞƏRAİTDƏ EMOSİONAL HALƏTLƏRİN TƏZAHÜRÜ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	469
KANADALI VE TÜRK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ ANLAYIŞ, MERHAMET VE DUYGUSAL ZEKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	475
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI İLE AMAÇLAR İÇİN MÜCADELE ETMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ.....	493
RİYAZİYYAT VƏ POZİTİV DÜŞÜNMEK	499
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER UYUMLULUKLARI VE YAŞAM AMAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ	503
2005, 2013 VE 2018 FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME VE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	508
İTALYA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	519
TÜRKÇE’NİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ SINIF ORTAMLARINDA KOD DEĞİŞİMİNE YÖNELİK GÖZLEMLER.....	536
MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK DERSLERİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ.....	547
ÇERAĞAN ŞENLİKLERİNDEN III. AHMET’İN HAL FETVASI SÜRECİNE KADAR OSMANLI MODERNLEŞMESİNE DÜŞÜNSEL BİR BAKIŞ	572
SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYETE GÖRE SALDIRGANLIK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ	583
TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNDE ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞIN İNCELENMESİ.....	591
ÇALIŞMA HAYATINDA ÜRETKENLİK KARŞITI İŞ DAVRANIŞLARI.....	602
İŞGÜCÜ PİYASASINDA SANAL KAYTARMA	608
MESLEK EĞİTİMİNDE GELENEKSEL MODEL: ÇIRAKLIK EĞİTİMİ	613
KECƏN ƏSRİN 20 –Cİ İLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA İBTİDAİ MƏKTƏB DƏRSLİKLƏRİNİN HAZIRLANMASI.....	624
CEYHUN ATUF KANSU’NUN “KIZAMUK AĞIDI” ŞİİRİNİN GELENEKSEL TÜRK AĞITLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ.....	633
NANOTEKNOLOJİ DEVRİMİ.....	642
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	651
DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE METİNLE ÖĞRENME VE YAPILANDIRICI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA ETKİNLİK ÖNERİLERİ	660
MEDİKAL EĞİTİMDE SİMULASYONUN ÖNEMİ	682

Bildiri No:BT409

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AHLAKİ OLGUNLUK, SOSYAL İYİ OLUŞ VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ*

Osman SAVAŞ, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, oosmansavass@gmail.com
Durmuş ÜMMET, Marmara Üniversitesi, dummet@marmara.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk, sosyal iyi oluş ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Türkiye geneli üniversitelerde öğrenim gören 453 katılımcı oluşturmuştur. Yapılan araştırmanın verileri ‘Ahlaki olgunluk ölçeği’, ‘Sosyal iyi oluş ölçeği’, ‘Psikolojik iyi oluş ölçeği’ ve ‘Kişisel bilgi formu’ ile elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS-21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için, tanımlayıcı istatistiklerden olan yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkileri görebilmek amacıyla Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin ahlaki olgunluklarının psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşlarını yordayıp yordamadığını belirlemek için Basit Doğrusal Regresyon Tekniği Kullanılmıştır. Son olarak öğrencilerin ahlaki olgunluk, psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşlarının bazı demografik değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için parametrik ve non-parametrik fark testleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğrencilerin ahlaki olgunlukları ile hem psikolojik iyi oluşları hem de sosyal iyi oluşları arasında pozitif yönde tutarlı ilintiler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının hem psikolojik iyi oluş hem de sosyal iyi oluşlarını anlamlı şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Fark testleri incelendiğinde ise; öğrencilerin ahlaki olgunluk, psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşlarının cinsiyetlerine, gelir düzeylerine ve yaşadıkları yere göre anlamlı şekilde değiştiği ancak yaşlarına, yaşamın çoğunu geçirdikleri yere ve doğup büyüdüğüleri coğrafi bölgeye göre değişmediği bulunmuştur. Elde edilen bulgular alan yazını ve başka araştırma sonuçlarına göre tartışılmış ve bu bulgulara göre bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ahlaki olgunluk, Psikolojik iyi oluş, Sosyal iyi oluş*

ANALYSIS OF RELATIONS BETWEEN MORAL MATURITY, SOCIAL WELL-BEING AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

In this research, the relations between moral maturity, social well-being and psychological well-being levels of the university students are investigated. The study group of the research consists of 453 participants who are studying in Universities in Turkey in 2018-2019 education year. The data of research done are acquired with "Moral Maturity Scale", "Social well-being scale", "Psychological well-being scale" and "Personal information form". To analyze the data acquired via data collection tools, the SPSS-21 package program is used in the research. To analyze the data, descriptive statistics which are; percentage, frequency, average, and standard deviation values are calculated. Besides, in order to see the relationships between the variables, the Pearson Correlation Coefficient is calculated. Moreover, to determine whether students' moral maturity predicted their psychological well-being and social well-being, Simple Linear Regression Technique is used. Lastly, to determine whether to differentiate students' moral maturity, psychological well-being and social well-being according to some demographic variables, parametric and non-parametric difference tests are used. When the findings of the research are investigated, it is determined that there are positively meaningful relations between students' moral maturity and both psychological well-being and social well-being. In addition, it is discovered that students' moral maturity scores predicted their psychological well-being and social well-being in a meaningful way. When the difference tests are examined, it is discovered that; students' moral maturity, psychological well-being, and social well-being changed significantly according to their gender, level

of income and place of residence, but did not change according to their ages, where they spend most of their lives and geographic region where they born and grew up. Acquired findings are discussed according to the body of literature and other research results and according to these findings, some proposals are brought forward.

Key Words: Moral maturity, Psychological well-being, Social well-being

**Bu Çalışma Osman Savaş'ın İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yapmış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

Giriş

Teknolojinin ve ekonominin toplumu kalkındırmasının yanında eğitimin diğer bir hayati katkısı ve işlevi olarak ahlak ve etik inşası, gelişimi ve toplumda yaygınlaştırılması değerlendirilebilir. Ahlak, insanın toplum içindeki her türlü davranışlarını ve onlarla olan ilişkilerini düzenlemek amacıyla ortaya konulan ilkelerin, kuralların tamamıdır (Erdem, 2003). Bu noktada ahlakın ve ahlaki olgunluğun toplum yaşamı için ne derece vazgeçilmez olduğu, tarihsel süreç içerisinde toplumların yaşadığı birçok felaket ve kaosun bireysel ve/veya toplumsal ahlak yoksunluğuna bağlı olmasıyla açıklanabilir. Toplumun iyi oluş özellikleri bireylerin iyi oluş özelliklerine bağlı olduğu gibi bireylerin iyi oluş özellikleri de toplumun iyi oluş özelliklerine bağlı olmasıyla bir yönüyle döngü oluşturur. Bu durum sosyal iyi oluş ve psikolojik iyi oluş tabanında genel ve spesifik olarak incelenebilecek iki ana alanda tecessüm eder.

Hem sosyal iyi oluş hem de psikolojik iyi oluş kavramları psikolojide güncel bir akım olan pozitif psikoloji içinde kendine yer bulan kavramlardır. Pozitif psikoloji, bireylerin güçlü yönleri, sahip oldukları pozitif özellikler, motive eden durumlar, erdemleri ve davranışları bilimsel olarak araştırarak bu yönleri anlayıp bireylerin hayatlarında nasıl daha etkin hale getirip, hayat kalitelerini artırabilecekleri üzerinde çalışır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000; Sheldon, Kashdan ve Steger, 2011). Sosyal iyi oluşun farklı şekillerde tanımlandığı görülmüştür. Uzmanlar sosyal iyi oluşu pozitif sosyal davranış şeklinde tanımlamış, sosyal iyi olmayı sosyal katılımı eş tutmuşlardır (Keyes (1998). İyi oluş kavramı farklı şekillerde tanımlanmakla beraber psikolojik iyi oluş için birbirine yakın tanımlar yapılmıştır. Hedonik yaklaşımda iyi oluş, kişinin yaşamdan aldığı haz ve doyum olarak nitelenmesiyle birlikte, bu kişinin öznel değerlendirmesine dayanmaktadır (Hefferon ve Boniwell, 2014). Eudemonik yaklaşımda iyi oluş ise bireyin tam olarak psikolojik fonksiyonda bulunması demektir ve psikolojideki kavramsal karşılığı “psikolojik iyi oluş”tur (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Psikolojik iyi olma düzeyi bilişsel ve sosyal yanların pozitif değerlerde olmasının yanında fizyolojik etkileri de olan bir durumdur. Psikolojik iyi olma düzeyi sosyo-demografik değişkenlerden ve nöroendokrin sistemin düzenliliği, bağışıklık, kalp-damar, hızlı göz hareketleri (REM) (Ryff, Singer ve Love, 2004) gibi birçok değişken açısından incelenmiş ve olumlu işlevselliğe katkı sağlayan bir yapı olduğu bulgulanmıştır (Ryff ve Singer, 1998). Ryff, psikolojik iyi oluş kavramını daha kolay anlaşılır hale getirebilmek, geniş bir perspektif sunmak için psikolojik iyi olma ile ilgili literatürel anlamda sentezleme yaparak, psikolojik iyi olmanın daha çok pozitif yönünü ortaya çıkarmıştır (Akın, 201). Ryff (1989)’e göre, psikolojik iyi olma, bireyin yaşam tarzlarından meydana gelen çok yönlü bir durumdur. Ryff (1989), psikolojik iyi oluşun boyutlarını altı başlıkta ele almıştır. Bunlar: Kendini kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam amacı ve kişisel gelişimdir.

Sonuç olarak insan ve toplum ayrılamaz iki varlık haline gelmişken, toplumun sağlığı için insanın, insanın sağlığı için ahlakın iyileştirilmesi ve olgunlaştırılması gerekmektedir.

Günümüzde eğitim kurumları özellikle üniversiteler toplumun gençleri üzerinde bu amacı güderek eğitim yapan önemli kuruluşlardır. Ahlakın topluma ve bireye kazandırdığı en önemli iki dinamizm olarak da sosyal iyi oluş ve psikolojik iyi oluş söylenebilir. Yapılan bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk, sosyal iyi olma ve psikolojik iyi oluş özellikleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını inceleme amaç edinilmiştir. Bu ana problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin ahlaki olgunlukları ile psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
2. Öğrencilerin ahlaki olgunlukları psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
3. Öğrencilerin ahlaki olgunlukları, cinsiyetlerine, yaşlarına, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere, doğup büyüdüğü coğrafi bölgeye, gelir düzeylerine ve yaşadıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin psikolojik iyi oluşları cinsiyetlerine, yaşlarına, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere, doğup büyüdüğü coğrafi bölgeye, gelir düzeylerine ve yaşadıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin sosyal iyi oluşları cinsiyetlerine, yaşlarına, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere, doğup büyüdüğü coğrafi bölgeye, gelir düzeylerine ve yaşadıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırma, yükseköğrenim öğrencilerinde ahlaki olgunluk, sosyal iyi olma ve psikolojik iyi oluş durumları arasındaki ilişkilerin ele alındığı tarama modellen bir çalışmadır. “Tarama modeli çok sayıda insandan oluşan bir evrende, evren ile ilgili genel bir yargıya ulaşmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Bu modelin bir türü olan ilişkisel tarama modelinde ise; iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığı veya derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2004).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2018-2019 yılı arasında Türkiye geneli üniversitelerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Türkiye geneli 7 coğrafik bölgede üniversite okuyan 247 erkek, 206 kadın toplamda 453 öğrenci bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, olasılığa dayalı yöntemlerin bir örneği olan basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur (Altunışık ve ark., 2010).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla; kişisel bilgi formu, ahlaki olgunluk ölçeği, sosyal iyi oluş ölçeği ve psikolojik iyi oluş ölçeği dört ayrı ölçme aracı kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu 6 sorudan oluşmaktadır. Katılımcılardan cinsiyet, yaş, yaşamlarını çoğunlukla geçirdiği yer, doğup büyüdüğü coğrafi bölge, kişisel ekonomik gelir düzeyi ve konakladığı yer ile ilgili sorular yer almıştır.

Ahlaki Olgunluk Ölçeği

Kişilerin ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek için Şengün ve Kaya (2008) tarafından geliştirilen Ahlaki Olgunluk Ölçeği, 66 sorudan oluşmakta olup, 5 dereceli likert tipi ölçektir.

Ahlaki olgunluk niteliğini taşıyan sorularının 52'si olumlu, 142'ü olumsuzdur. Ahlaki olgunluk ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.93 olarak tespit edilmiştir. Ahlaki olgunluk ölçeğinde cevaplanan tüm maddelerden alınabilecek en yüksek puan $66 \times 5 = 330$ 'dur. Alınabilecek yüksek puan, yüksek ahlaki olgunluk düzeyini gösterir. Ölçekte alınabilecek en düşük puan $66 \times 1 = 66$ 'dır. Alınan düşük puan ise düşük ahlaki olgunluk düzeyinin göstergesidir. 830 lise öğrencisine uygulanan ahlaki olgunluk ölçeğinin puan ortalaması ($X=273,11$) ve standart sapması ($S=28,35$) olarak saptanmıştır.

Sosyal İyi Olma Ölçeği

Katılımcıların sosyal iyi olma düzeylerini tespit etmek amacıyla Keyes (1998), tarafından geliştirilen ve Akın, Demirci, Çitemel, Sarıçam ve Ocakçı (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal İyi Olma kullanılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşmakta, genel bir sosyal iyi olma puanı verilmekte olup tek boyutta incelenmektedir. Ölçeğin 8 maddesi ters puanlanıp; ilgili maddeler ters puanlandıktan sonra katılımcıların ölçekteki maddelere verdikleri cevapları sembolize eden rakamlar toplanarak toplam sosyal iyi olma puanı elde edilmektedir. Ölçeğin Türkçe formu için yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarında yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile ele alınmış ve ölçeğin orijinal formundaki beş boyutlu model yerine tek boyuttan oluşan bir sosyal iyi olma modelinin iyi uyum verdiği bulunmuştur ($X^2=155.46$, $sd=86$, $p=.00001$, $RMSEA=.054$, $GFI=.93$, $AGFI=.90$, $SRMR=.065$). SİÖÖ Türkçe formu için Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ise .64 olarak tespit edilmiştir.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik iyi oluş ölçeği Diener, Scollon ve Lucas (2009) tarafından geliştirilmiş olup sekiz maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ise Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin maddelerinin cevaplama seçenekleri, kesinlikle katılmıyorum (1) ile numaralandırılmış olup kesinlikle katılıyorum (7) ile numaralandırılmıştır. Psikolojik iyi oluş Ölçeğinin puanlaması, tüm maddelere kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirse 56, tüm maddelere kesinlikle katılmıyorum yanıtı verilirse 8 puan arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 87 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Kullanılan Ölçekler, uygun örnekleme yöntemi ile tespit edilen katılımcılara uygulanmıştır. Ölçekler Türkiye geneli farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçekler uygulanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve ölçeğin nasıl uygulanacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Ölçeklerin uygulanmasında gönüllülük ilkesi esas alınmıştır. Toplamda 643'ü bulan veri sayısı, geçersiz sayılan verilerden dolayı (eksik işaretleme, yarım bırakma, soruları anlayamama... vb.) 453'e düşmüştür. Verilerin analizinde gruplar içerisinde normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik istatistiksel metodlar kullanılırken; normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için ise non-parametrik istatistiksel metodlar kullanılmıştır. Verilerin analizinde; *Bağımsız Grup t Testi*, 2 kategorili değişkenler için normal dağılım gösteren verilerde kullanılırken; *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Tekniği*, 3 ve daha fazla kategorili değişkenlerde normal dağılım gösteren verilerde kullanılmış ve Tamamlayıcı *Scheffe testi* ise farklılıkların kaynağını görmek için ve *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*, parametrik olmayan veriler için kullanılmakta olup, bu testin sonucu anlamlı bulunan farklılıklarda farklılıkların kaynaklarını saptamak içinde non parametrik *Mann Whitney U testi* kullanılmıştır. Öğrencilerin ahlaki olgunluk, sosyal iyi oluş ve psikolojik oluş puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği, ahlaki olgunluk puanlarının psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluş

puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek için ise Basit Doğrusal Regresyon Analizi Tekniği kullanılmıştır.

Bulgular

Bu başlık altında öncelikle araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk, psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşları arasındaki ilişkilere dair bulgular verilmiştir. Ardından öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşlarını yordamasına dair bulgular aktarılmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal İyi Oluş Skorları Arasındaki İlişkileri Ortaya Çıkarmak İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Hesabı Sonuçları

Değişkenler	1	2	3
1. Ahlaki Olgunluk	1	,343**	,454**
2. Psikolojik İyi Oluş		1	,474**
3. Sosyal İyi Oluş			1

**P<0,001

Tablo 1 ele alındığında; öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları ile psikolojik iyi oluş puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=,343$; $P<0,001$). Aynı zamanda öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları ile sosyal iyi oluş puanları arasında da pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=,454$; $P<0,001$).

Tablo 2. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Psikolojik İyi Oluş Puanlarını Yordanmasına İlişkin Bulgular

Yordayıcı Değişken	Psikolojik İyi Oluş						
	B	Sh _x	β	t	R	R ²	F
Ahlaki Olgunluk	,109	,014	0,343	7,758	,343	,118	60,181***

Yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, ahlaki olgunluk puanlarının üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür ($F=60.181$, $p<,001$). Tablo incelendiğinde öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Sosyal İyi Oluş Puanlarını Yordanmasına İlişkin Bulgular

Yordayıcı Değişken	Sosyal İyi Oluş						
	B	Sh _x	β	t	R	R ²	F
Ahlaki Olgunluk	,216	,020	0,454	10,823	,454	,206	117,127***

Yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, ahlaki olgunluk puanlarının üniversite öğrencilerinin sosyal iyi oluş puanlarını da anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür ($F=117.127$, $p<,001$). Tabloya bakıldığında öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının toplam varyansın yaklaşık %21'ini açıkladığı görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Ahlaki Olgunluk	Kadın	206	278,62	24,81	451	1,026	,032
	Erkek	247	276,17	25,64			

Tablo 3'e bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan İlişkisiz Grup t Testi sonucuna göre; katılımcıların ahlaki olgunluk düzeyi aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=1,026$; $P<0,50$). Ortaya çıkan bu farklılık kadın öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile kadın öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Olup, Olmadığı Durumu İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Psikolojik İyi Oluş	K (Kadın)	206	44,01	6,70	451	1,519	,000
	E (Erkek)	247	42,87	8,90			

Tablo 4'e bakıldığında; araştırmaya dahil olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişkenlik gösterip göstermediğini gözlemleyebilmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup t Testi sonucunda öğrencilerin psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının da cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($t=1,519$; $P<0,50$). Bu farklılık da k(kadın) öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Sonuç olarak kadın öğrencilerin psikolojik iyi oluşları erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha fazladır.

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Sosyal İyi Oluş	Kadın	206	63,20	11,80	451	-4,049	,953
	Erkek	247	63,78	11,83			

Tablo 5'e göre, araştırmaya dahil olan öğrencilerin sosyal iyi oluş düzeylerinde cinsiyetin etkisinin olup olmadığını saptamak için yapılan İlişkisiz Grup t Testi sonucuna göre; katılımcıların sosyal iyi oluş düzeyi aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir ($t=-4,049$; $P>0,50$). Başka bir ifade ile öğrencilerin sosyal iyi oluşları cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Yaşlarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaş	<i>N</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
18-19 yaş	79	276,91	33,73	G.Arası	968,02	3	322,67	,504	,680
20-21 yaş	198	277,64	23,67	G. İçi	287716,67	449	640,79		
22-23 yaş	112	275,32	24,99	Toplam	288684,69	452			
24 yaş ve +	64	280,07	17,45						
Toplam	453	277,28	25,27						

Tablo 6'ya bakıldığında, öğrencilerin ahlaki olgunluk derecelerinin aritmetik ortalamalarının, yaşlarına göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) göre, gruplarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık ($F=0,504$; $p>,050$) bulunmamıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Yaşlarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaş	<i>N</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
18-19 yaş	79	44,24	7,81	G.Arası	115,87	3	38,62	,603	,613
20-21 yaş	198	43,50	7,59	G. İçi	28759,96	449	64,05		
22-23 yaş	112	42,69	8,33	Toplam	28875,84	452			
24 yaş ve +	64	43,20	8,84						
Toplam	453	43,39	7,99						

Tablo 7 ele alındığında, öğrencilerin psikolojik iyi oluş derecelerinin aritmetik ortalamalarının, yaşlarına göre anlamlı bir değişim ortaya koyup koymadığını saptamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analize (ANOVA) göre, gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($F=0,603$; $p>,050$) bulunmamıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluş Puanlarının Yaşlarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaş	<i>N</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
18-19 yaş	79	66,01	11,82	G.Arası	221,19	3	73,73	,508	,677
20-21 yaş	198	65,63	12,32	G. İçi	65193,57	449	145,19		
22-23 yaş	112	64,81	12,52	Toplam	65414,76	452			
24 yaş ve +	64	67,09	10,51						
Toplam	453	65,70	12,03						

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal iyi oluş derecelerinin aritmetik ortalamalarının, yaşlarına göre anlamlı bir değişim olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan

tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre, gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($F=0,508$; $p>,050$) bulunmamıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer	N , \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Köy-Kasaba	55	276,61	21,12	G.Arası	1104,04	2	552,02	,864	,422
İlçe-İl Merkezi	165	279,33	23,46	G. İçi	287580,64	450	639,06		
Büyükşehir	233	275,99	27,32	Toplam	288684,69	452			
Toplam	453	277,28	25,27						

Tablo 9'a göre, öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının aritmetik ortalamalarının, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir değişim olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre, gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($F=0,864$; $p>,050$) bulunmamıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer	N , \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Köy-Kasaba	55	42,34	9,65	G.Arası	125,55	2	62,77	,983	,375
İlçe-İl Merkezi	165	43,08	8,54	G. İçi	28750,28	450	63,89		
Büyükşehir	233	43,85	7,11	Toplam	28875,84	452			
Toplam	453	43,39	7,99						

Tablo 10'a bakıldığında, öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının aritmetik ortalamalarının, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak için uygulanan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre, gruplarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($F=0,983$; $p>,050$) saptanmamıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluş Puanlarının Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer	N , \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Köy-Kasaba	55	65,85	11,23	G.Arası	482,90	2	241,45	1,673	,189
İlçe-İl Merkezi	165	66,98	12,26	G. İçi	64931,86	450	144,29		
Büyükşehir	233	64,75	12,00	Toplam	65414,76	452			
Toplam	453	65,70	12,03						

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal iyi oluş puanlarının aritmetik ortalamalarının, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını görebilmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcı gruplarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($F=1,673$; $p>,050$) saptanmıştır.

Tablo 12. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Doğup Büyüdükleri Coğrafi Bölge Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Bölge	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Ahlaki Olgunluk	Marmara Bölgesi	165	229,52			
	Ege Bölgesi	38	237,61			
	Akdeniz Bölgesi	29	208,86			
	Doğu Anadolu Bölgesi	28	235,80			
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	46	258,14	7,868	6	,248
	İç Anadolu Bölgesi	91	199,60			
	Karadeniz Bölgesi	56	236,30			
Toplam		453				

Tablo 11'e bakıldığında; öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının sıralamalar ortalamalarının doğup büyüdükleri coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak için uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda, doğup büyüdükleri coğrafi bölge gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=7,868$; $p>.050$).

Tablo 12. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Doğup Büyüdükleri Coğrafi Bölge Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Bölge	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Psikolojik İyi Oluş	Marmara Bölgesi	165	230,44	6,386	6	,381
	Ege Bölgesi	38	243,29			
	Akdeniz Bölgesi	29	253,98			
	Doğu Anadolu Bölgesi	28	228,18			
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	46	204,39			
	İç Anadolu Bölgesi	91	206,56			
	Karadeniz Bölgesi	56	243,03			
	Toplam	453				

Tablo 12 ele alındığında; öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının sıralamalar ortalamalarının doğup büyüdükleri coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini saptamak amacıyla uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda, doğup büyüdükleri coğrafi bölge gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($x^2=6,386$; $p>.050$).

Tablo 13. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluş Puanlarının Doğup Büyüdükleri Coğrafi Bölge Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Bölge	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Sosyal İyi Oluş	Marmara Bölgesi	165	220,01	8,774	6	,187
	Ege Bölgesi	38	239,51			
	Akdeniz Bölgesi	29	259,34			
	Doğu Anadolu Bölgesi	28	251,25			
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	46	217,84			
	İç Anadolu Bölgesi	91	204,76			
	Karadeniz Bölgesi	56	253,91			
	Toplam	453				

Tablo 13 incelendiğinde; öğrencilerin sosyal iyi oluş puanlarının sıralamalar ortalamalarının doğup büyüdükleri coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini saptamak amacıyla uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda, doğup büyüdükleri coğrafi bölge gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($x^2=8,774$; $p>.050$).

Tablo 14. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Ahlaki Olgunluk	Düşük	88	194,99	6,614	2	,034
	Orta	343	235,22			
	Yüksek	22	226,86			
	Toplam	453				

Tablo 14'e göre; öğrencilerin ahlaki olgunluk skorlarının sıralamalar ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda, gelir düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($x^2=6,614$; $p<.050$). Bu anlamlı farklılığın nedenini belirlemek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Ahlaki Olgunluk Değerleri Adına Yapılan Tamamlayıcı Hesaplardan Mann Whitney "U" (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Gelir Düzeyi	N	$\sum_{sıra}$	$\bar{x}_{sıra}$	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Düşük	88	185,31	16307,00	12391,000	-2,591	,010
Orta	343	223,87	76789,00			
Toplam	431					

"Düşük" ve "orta" gelir düzeyi değişkenleri için, ahlaki olgunluk değerleri için yapılan tamamlayıcı hesaplardan Mann Whitney "U" (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; "Düşük gelir" ve "orta gelir" değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. "düşük gelir" toplam sıralamalar ortalaması 185,11; "orta gelir" toplam sıralamalar ortalaması ise 223,87'dir. Bu sonuçlara göre; orta gelir düzeyinde olan öğrencilerin, düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek oranda ahlaki olgunluğa sahip oldukları söylenebilir ($p<.05$).

Tablo 16. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup, Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Psikolojik İyi Oluş	Düşük	88	178,82	16,700	2	,000
	Orta	343	236,25			
	Yüksek	22	275,45			
	Toplam	453				

Tablo 16 incelendiğinde; öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının sıralamalar ortalamalarının gelir düzeyi farklılıklarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak için uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda, gelir düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($x^2=16,7000$; $p<.050$). Ulaşılan anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek için non-parametrik Mann Whitney U Testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Psikolojik İyi Oluş Değerleri İçin Yapılan Tamamlayıcı Hesaplardan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Gelir Düzeyi	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
Düşük	88	172,38	15169,00			
Orta	343	227,19	77927,00	11253,000	-3,689	,010
Toplam	431					

“Düşük” ve “orta” gelir düzeyi değişkenleri için, psikolojik iyi oluş değerleri için yapılan tamamlayıcı hesaplardan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “düşük gelir” ve “orta gelir” değişkenleri arasında anlamlı bir değişiklik olduğu tespit edilmiştir. “Düşük gelir” toplam sıralamalar ortalaması 172,38; “orta gelir” toplam sıralamalar ortalaması ise 227,19’dur. Bu sonuçlara göre; orta gelir düzeyinde olan öğrencilerin, düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları söylenebilir ($p<,05$).

Tablo 18. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Psikolojik İyi Oluş Değerleri İçin Yapılan Tamamlayıcı Hesaplardan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Gelir Düzeyi	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
Düşük	88	50,94	4483,00			
Yüksek	22	73,73	1622,00	567,000	-3,000	,000
Toplam	110					

“Düşük” ve “yüksek” gelir düzeyi değişkenleri için, psikolojik iyi oluş değerleri için yapılan tamamlayıcı hesaplardan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “düşük gelir” ve “yüksek gelir” değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. “Düşük gelir” toplam sıralamalar ortalaması 50,94; “yüksek gelir” toplam sıralamalar ortalaması ise 73,73’tür. Bu sonuçlara göre; yüksek gelir düzeyinde olan öğrencilerin de düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları söylenebilir ($p<,05$). Değişik gelir grupları arasındaki farklar anlamlı olarak bulunmamıştır.

Tablo 19. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluş Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gelir Düzeyi	n	\bar{x}_{sira}	x^2	sd	p
Sosyal İyi Oluş	Düşük	88	200,97			
	Orta	343	232,81	4,392	2	,111
	Yüksek	22	240,50			
	Toplam	453				

Tablo 19 incelendiğinde; gelir düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı öğrencilerin sosyal iyi oluş puanlarının sıralamalar ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis-H sonucunda belirlenmiştir ($x^2=4,392$; $p>,050$). Diğer deyişle öğrencilerin sosyal iyi oluşları gelir düzeyine göre bir değişim göstermemektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin Ahlaki Olgunluk Puanlarının Yaşadıkları Yere Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Ahlaki Olgunluk	Aile Yanında	194	275,05	28,13	451	1,632	,266
	Aileden Ayrı	259	278,96	22,80			

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmaya dahil olan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişiklik gösterip göstermediğini saptamak amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup t Testi sonucuna göre; katılımcıların ahlaki olgunluk düzeyi aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,632$; $P>0,50$). Diğer bir deyişle; aile yanında ve aileden ayrı yaşayan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri değişmemektedir.

Tablo 21. Öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Yaşadıkları Yere Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığı İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Psikolojik İyi Oluş	Aile Yanında	194	43,91	7,05	451	1,203	,012
	Aileden Ayrı	259	43,00	8,62			

Tablo 21 ele alındığında, araştırmaya dahil olan öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişiklik gösterip göstermediğini saptamak amacıyla İlişkisiz Grup t Testi sonucuna göre; katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyi aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=1,203$; $P<0,50$). Ulaşılan bu farklılık ailesinin yanında yaşayan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifadeyle; aile yanında yaşayan öğrencilerin psikolojik iyi oluşları aileden ayrı yaşayan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 22. Öğrencilerin Sosyal İyi Oluş Puanlarının Yaşadıkları Yere Göre Farklılaşma Durumu Olup Olmadığıyla İle İlgili Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Değişken	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					Sd	t	P
Sosyal İyi Oluş	Aile Yanında	194	64,79	12,55	451	1,384	,229
	Aileden Ayrı	259	66,37	11,60			

Tablo 22’de görüldüğü gibi, araştırmaya dahil olan katılımcıların sosyal iyi oluş düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişim gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan İlişkisiz Grup t Testi sonucuna göre; katılımcıların sosyal iyi oluş düzeyi aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,384$; $P>0,50$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan analizler incelendiğinde, öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları ile psikolojik iyi oluş puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülürken aynı zamanda öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları ile sosyal iyi oluş puanları arasında da pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak; basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, ahlaki olgunluk puanlarının üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Yine yapılan basit doğrusal regresyon analizi neticesinde, ahlaki olgunluk puanlarının üniversite öğrencilerinin sosyal iyi oluş puanlarını da anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Tüm bu bulgular üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile psikolojik iyi oluşları ile sosyal iyi oluşları arasındaki anlamlı ilişkilere işaret etmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte bir çalışma olduğu görülmüştür. Demir-Çelebi (2014) lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin ahlaki olgunlukları ile iyi oluşları arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmektedirler. Ahlaki olgunluk, bireyin hem kendi davranışlarını şekillendiren hem de başkalarıyla olan ilişkilerini düzenleyen bir olgu olarak ele alınabilir. Kişi kendi değer yargılarına uygun davranışlar sergilediğinde kendini daha hissetmektedir. Bu bir bakıma süperegoya doyum sağlatarak vicdani olarak kişinin rahatlamasına neden olarak savunma mekanizması gibi işlev görebilir. Dolayısıyla bireyin ahlaki olgunlukla tutarlı davranışları psikolojik olarak daha iyi hissetmesine neden olacaktır. Bu bakış açısıyla araştırmada elde edilen sonuçların beklendiği sonuçlar olduğu öne sürülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel sonucuna göre; kadın öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek olarak bulunmuştur. Cinsiyet, literatür araştırmalarının büyük bir kısmında olduğu gibi ahlaki olgunluk konusunda da en çok üzerinde durulan değişkenlerden biridir. Alandaki, aşağıda belirtilmiş olan, çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda cinsiyet ve ahlaki olgunluk ilişkisi üzerine farklı sonuçlar ortaya konulmuştur. Bir kısım araştırmalarda ahlaki olgunluğun cinsiyete göre farklılaştığı ifade edilirken, diğer araştırmalarda ise cinsiyet değişkeni ile farklılaşmalar olmadığı sonucu elde edilmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde, Şengün (2008), Kakıcı (2009), Aydın ve Kaya (2011), Kardaş (2013), Bakioğlu (2013), Çelebi (2014), Aktaş & Kartopu (2016) ve Alkal (2016), “bireylerin ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyete göre değiştiğini ortaya koymuşlardır”. Yapılmış olan bu araştırmalar sonucunda da kadın öğrencilerin ya da kadınların ahlaki olgunluk düzeyleri erkek öğrenci ya da erkeklerin ahlaki olgunluk düzeylerine göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Yapılmış olan yukarıdaki araştırmaların sonuçları ile yapmış olduğumuz araştırma sonuçlarının tutarlı olduğu görülmektedir. Sadece Adıgüzel (2017)’in yaptığı araştırmada “erkek öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri kız öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinden daha fazla çıkmıştır”. Ayrıca Dilmaç (1999), Keskinoğlu (2008), Yüksel (2012), Çekin (2013), Bulut (2014), Yeşilkayalı (2014), Demirci (2014) Seyrek (2014), Ünal (2016)’ın yaptığı araştırmalarda “cinsiyet ile kişinin ahlaki olgunluk düzeyleri arasında önemli bir ilişki ortaya çıkmamıştır”. Tüm bu farklı bulgulardan hareketle, kişinin ahlaki olgunluklarında sadece cinsiyetin tek başına yeterli bir değişken olmadığı, başka değişkenler ile cinsiyetin anlam kazandığı ileri sürülebilir.

Öte yandan araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini görebilmek amacıyla yapılan analizlere göre kadın öğrencilerin psikolojik iyi oluşları erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aşağıda verilmiş olan ilgili literatür incelendiğinde kadınların psikolojik iyi olma düzeyleri açısından erkeklerden daha fazla puanları olduğunu destekleyen çalışmalar görülmüştür (Anlı,

2011; Cooper, Okamura ve McNeil, 1995; Gürel, 2009; Karabeyeser, 2013; Özden, 2014; Sandıkçı, 2014; Topuz, 2013). Literatürde yapılan bu çalışmalarda kadınların psikolojik iyi olma düzeylerinin erkeklerden anlamlı olarak daha fazla olduğunu saptanmıştır.

Yapılan analizlere bakıldığında; araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal iyi oluş düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre öğrencilerin sosyal iyi oluşları cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Alan ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer şekilde sonuca ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir (Kaya, 2013; Yurcu ve diğerleri, 2015). Bu çalışmalardan bir tanesi Kaya (2013) tarafından 352 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen, cinsiyet ile sosyal iyi olma üzerinde anlamlı bir fark ortaya koymadığı neticesine ulaşılan çalışmadır. Buna benzer şekilde Yurcu ve diğerlerinin (2015) çalışmasında da cinsiyet ile sosyal iyi olma arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı neticesine varılmıştır. Bu nedenle var olan çalışma sonuçlarının da (Kaya, 2013; Yurcu ve diğerleri, 2015) yapılan tez çalışması ile uyumlu olduğu yani cinsiyetin sosyal iyi olma üzerinde bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Bu araştırma üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Üniversite ortamı kadın ve erkek öğrencilerin sosyalleşmesini kolaylaştıran pek çok sosyal olanakları içermektedir. Dolayısıyla kadın ve erkek öğrencilerin sosyal iyi oluşlarının cinsiyetlerine göre değişmemesinde, araştırmadaki grubun üniversitelerde okuyan öğrenciler olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan istatistiksel analizler sonucunda, öğrencilerin ahlaki olgunluklarının yaşlarına göre bir değişim göstermediği belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında, Şengün (2007) tarafından yapılmış olan çalışmada ‘‘lise öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür’’. Kacıcı (2009)’nın ortaya koyduğu çalışmada ‘‘ahlaki olgunluğun yaş değişkenine bağlı olmadığını, özellikle küçük yaş grubu çocuklardaki ahlaki olgunluğu, yaş unsurunda aramamak gerektiği görüşünü ortaya koymuştur’’. Yıldırım (2014)’ın yaptığı çalışma neticesinde ise ‘‘öğrencilerin ahlaki olgunluklarında yaşlarına göre anlamlı bir değişiklik görülmemektedir’’. Demirci (2014)’de ‘‘521 öğretmen üzerinde gerçekleştirdiği ahlaki olgunluk ve dindarlık ilişkisi konulu tezinde yaş değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır’’. Ünal (2016)’da çalışmasında ‘‘mega kentlerde ve küçük şehirlerde yaşayan bireylerin ahlaki olgunlukları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını görmüştür’’. Yaş aralığı olarak 20 ile 50 yaş arasındaki kişiler üzerinde yapılan araştırmanın, neticesinde de yaş değişkeni arasında anlamlı sonuç bulunamamıştır. Son dönemlerde yapılan çalışmalarda farklılaşmaların görülmeişi, günümüzde yaş faktörünün ahlaki olgunlukla ilişkisinin olmadığı yönünde açıklanabilir. Çünkü alanda yapılmış çalışmalara bakıldığında farklı yaş seviyelerinde yapılan çalışmalarda yaş ile ahlaki olgunluk ilişkisinde anlamlı bir neticeye varılamamıştır. Elde edilen bu veriler araştırma bulgusunu desteklemektedir. Bu sonuçlara karşın, Alkal (2016:), Bakioğlu (2013), Kardaş (2013)’ da ‘‘çeşitli yaş seviyelerindeki öğrenciler üzerinde yapmış olduğu araştırmalarında öğrencilerin yaşa göre ahlaki olgunluklarında anlamlı düzeyde farklılığın olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır’’. Özetle, alandaki çalışmaların büyük bir kısmı ahlaki olgunluğun yaşa göre değişmediğini ifade etmekte ve bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

Yapılan istatistiksel analizlere göre, öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir değişim olup olmadığını saptamak amacıyla uygulanan analiz sonucunda, öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının da yaşlarına göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu araştırmanın bulgusundan farklı bir bulgu olarak; Girgin (2018) araştırmasında

üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarının yaşlarına göre değiştiğini yaş arttıkça psikolojik iyi oluşun da arttığını ifade etmektedir.

Öğrencilerin sosyal iyi oluş puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini saptamak amacıyla uygulanan istatistiksel analizler sonucunda, öğrencilerin sosyal iyi oluşlarının da yaşlarına göre bir farklılık göstermediği görülmüştür. İlgili alan literatürü incelendiğinde, öğrencilerin sosyal iyi oluşlarını yaşlarına göre ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak daha önce de değinildiği gibi, bu araştırmadaki kişilerin tamamının üniversite öğrencileri olması ve üniversite hayatının öğrencilerin sosyalleşmesine olanak tanınmasında bu bulgunun etkili olduğu ileri sürülebilir.

Yapılan analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunlukları yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre değişmediği; öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analiz sonucuna göre saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde üniversite öğrencilerin ahlaki olgunlukları ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yeri arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıdaki araştırmaların neticelerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Şengün (2008) tarafından yapılan araştırmada, yaşamının çoğunu köy ya da kasabalarda geçiren lise öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri, yaşamın çoğunu şehirde geçiren lise öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyinden fazla olduğu tespit edilmiştir. Kaya ve Aydın (2011) tarafından yapılan araştırmada, “üniversite öğrencileri ahlaki olgunlukları ile yaşanan yer arasında önemli değişiklik tespit edilememiştir”. Günümüzde internetin hayatımıza çok fazla girmiş olması ve buna bağlı olarak deyim yerindeyse dünyanın mega bir köy haline gelmiş olmasının bu bulguda etkili olduğu ileri sürülebilir. Şöyle ki, insanlar artık internet yoluyla birçok farklı kültüre, yaşantıya erişebilmekte ve sadece kendi fiziksel çevreleri ile etkileşim kurmayıp dünyadaki tüm kültürlerle etkileşime geçebilmektedir. Dolayısıyla yaşanan yer görece önemini kaybetmektedir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla analiz sonucunda, öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde psikolojik iyi oluşu kişilerin doğup büyüdüğü yere göre ele alan bir araştırma ile karşılaşılmamıştır. Bu bulgunun elde edilmesinde, yine örneklemin üniversite öğrencilerinden oluşmasının etkili olduğu ileri sürülebilir. Şöyle ki, üniversite öğrencileri ergenlik döneminin fırtınalı evresini geçirmiş, kimliklerinin büyük kısmını şekillendirmiş ve üniversite ile geldikleri yeni ortamlarda kendilerini ifade etmeye olanak bulabilmiş bir gruptur. Bu nedenle psikolojik iyi oluşlarının doğup büyüdüğü yere göre değil de mevcut yaşadıkları yere göre biçimlendiği düşünülebilir.

İlgili istatistiksel analizler incelendiğinde, öğrencilerin sosyal iyi oluş puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını görebilmek amacıyla uygulanan istatistiksel analiz sonucunda, öğrencilerin sosyal iyi oluş düzeylerinin de yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre değişmediği görülmüştür. Konuyla ilgili alan literatürü tarandığında bireylerin sosyal iyi oluşlarını doğup büyüdüğü yere göre inceleyen bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

İlgili analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının doğup büyüdüğü coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunlukları doğup büyüdüğü coğrafi

bölgelere göre değişmemektedir. Ahlaki olgunluk ile kişinin yaşadığı coğrafi bölge değişkenini inceleyen bir araştırma da bulunamamıştır.

Yapılan istatistiksel analizlere göre, öğrencilerin hem sosyal hem de psikolojik iyi oluş puanlarının doğup büyüdükleri coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin doğup büyüdükleri coğrafi bölgelere göre değişmediği görülmüştür. Kişilerin yaşadıkları coğrafi bölge ile psikolojik ve sosyal iyi oluşlarını değerlendiren bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Ancak, kişilerin iyi oluşlarında coğrafi bölgenin etkisinden ziyade başka değişkenlerin etkili olmasının bu bulguda etkili olduğu ileri sürülebilir.

İlgili analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının doğup büyüdükleri coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunlukları doğup büyüdükleri coğrafi bölgelere göre değişmemektedir. Ahlaki olgunluk ile kişinin yaşadığı coğrafi bölge değişkenini inceleyen bir araştırma da bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların ahlaki olgunluk derecelerinin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre, öğrencilerin ahlaki olgunluklarının gelir düzeylerine göre değiştiği görülmüştür. Bu sonuçlara göre; orta gelir düzeyinde olan öğrencilerin, düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha fazla oranda ahlaki olgunluğa sahip oldukları belirlenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile aylık gelir durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonuçlarının değişiklik gösterdiği görülmüştür. Şengün (2008)'ün yapmış olduğu çalışmada “ekonomik olarak ailesinin durumunu ortalamanın altında gören öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamaları, ekonomik olarak ailesinin durumunu zengin olarak gören öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına kıyasla daha fazla olduğu neticesine ulaşılmıştır”. Bakioğlu (2013)'nin yapmış olduğu çalışmada ise “katılımcıların ahlaki olgunluk puanlarına göre gelir düzeyi incelendiğinde, gelir seviyesi zayıf olanların lehine anlamlı farklılık olduğu ortaya konmuştur”. Gümüş (2015) ve Alkal (2016)'ın yaptıkları araştırmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda ise değişkenler arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Başka araştırmalarda ve bu araştırmanın bulgularında farklı bulguların var olduğu görülmektedir. Ahlaki olgunluk ailenin çocuk yetiştirme tutumları, çocuğa önce ailede sonra okullarda yüklenen ahlaki yargıların içeriği gibi daha temel değişkenlerle ilgili olabilir. Kaldı ki ahlaki olgunluk bir kişilik özelliği olarak düşünüldüğünde daha çok çocukluk dönemi ile alakalı olduğu ileri sürülebilir. Ailenin gelir düzeyi ise ahlaki olgunlukta belirleyici bir değişken olmayabilir.

Yapılan istatistiksel analizler ele alındığında, öğrencilerin psikolojik iyi oluş derecelerinin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir değişiklik olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının gelir düzeylerine göre değiştiği görülmüştür. Bu sonuçlara göre; orta gelir düzeyinde olan öğrencilerin, düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca yüksek gelir düzeyinde olan öğrencilerin de düşük gelir düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları saptanmıştır. Kişinin maddi gelir düzeyi, başka bir ifadeyle refah düzeyinin psikolojik iyi oluşları ile ilişkili olması beklendik bir bulgu olarak yorumlanabilir. Bireyin yüksek gelir düzeyine veya kendi ihtiyaçlarını giderecek orta gelir düzeyine sahip olması iyi hissetmesi için bir ön koşul olarak da kabul edilebilir. Ekonomik zorluklar kişinin baş etmesi gereken ciddi bir soruna dönüşerek

psikolojik bakımdan olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Tüm bu açıklamalar ışığında, araştırmamızın bu bulgusunun beklenen bir bulgu olduğu söylenebilir.

İlgili analizler incelendiğinde, öğrencilerin sosyal iyi oluş derecelerinin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan analizlerin sonuçlarına göre, öğrencilerin sosyal iyi oluşları gelir düzeyine göre bir değişim göstermemektedir. Sosyal olma, ilişkilerin sağlıklı olması durumu kişinin gelir düzeyinden bağımsız bir olgu olarak değerlendirilebilir. Kaldı ki insanların daha çok kendi gelir düzeyine yakın olan kişilerle sosyal etkileşim kurdukları bilinmektedir. Bu bağlamda, birey hangi gelir düzeyinde olursa olsun bir şekilde sosyal ilişki geliştirebilmesinin bu bulguda etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel analiz sonucuna göre; aile yanında ve aileden ayrı yaşayan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri değişmemektedir. İlgili literatür ele alındığında konuyla ilgili yapılmış doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Zaten ahlaki olgunluğun kişinin yaşadığı yere göre değişmesi beklenen bir durum değildir. Daha önce de değinildiği gibi ahlaki olgunluk çoğunlukla çocukluk döneminde temellenen bir olgudur. Bu araştırma ise genç yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileri ile çalışılmıştır. Bireyin bu döneme kadar ahlaki kavramları oluşmuştur. Özetle ahlaki olgunluğun bireyin yaşadığı yere göre değişmemesi beklenen bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

İstatistiksel analizler ele alındığında, araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, aile yanında yaşayan öğrencilerin psikolojik iyi oluşları aileden ayrı yaşayan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Araştırmada elde edilen bu bulgu son derece anlamlı bulunmuştur. Ailesi yanında yaşamayan üniversite öğrencileri için sağladığı birçok avantaj bulunmaktadır. Bunlar; maddi anlamda daha az gideri olması nedeniyle ekonomik zorluklar yaşamama, silenin sosyal ve psikolojik desteğini yanında hissetme, ev idaresi gibi sorumlulukları üstlenmeye gerek duymama gibi avantajlar olarak sıralanabilir. Dolayısıyla buna benzer avantajlar bireyin psikolojik iyi oluşunu pozitif yönde etkilemektedir. Bu varsayımlardan hareketle elde edilen bulgunun beklendiği bir bulgu olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal iyi oluş düzeylerinin yaşadıkları yere göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan analiz sonucuna göre; aile yanında ve aileden ayrı yaşayan öğrencilerin sosyal iyi oluş düzeyleri herhangi bir farklılık göstermemektedir. İster aile yanında olsun ister öğrenci evi yurt gibi diğer yerlerde yaşıyor olsun üniversite öğrencilerinin zamanlarının büyük çoğunluğunu üniversite ortamında geçirdikleri bilinmektedir. Bu nedenle sosyal ihtiyaçların ağırlıklı olarak üniversite ortamında giderildiği ve bireyin sosyalleşmesinde kaldığı yerin etkili olmayan bir değişken olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca alanda bu konuyla ilgili yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın bulgularına göre şu öneriler getirilebilir: Öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri ile hem psikolojik iyi olma hem de sosyal iyi olmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bu bulgudan hareketle; çocukların ahlaki yargılarının geliştirilmesinde ailelere büyük görev düştüğü, çocuk yetiştirirken sağlıklı ahlaki yargıların oluşturulmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle konuyu ele alan aile çalışmalarının yapılmasının yararlı olacağı önerilebilir. Ailenin sadece erken çocukluk döneminde değil çocuk okula başladıktan sonra da çocuğun ahlaki gelişiminde etkisi büyüktür. Okul döneminde ise çocukların ahlaki yargılarının gelişmesinde bir diğer etkili kişi olan öğretmen devreye girmektedir. Bu bağlamda okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri kapsamında hem ailelerle hem de öğretmenlerle

konu ile ilgili yapılacak müşavirlik (konsültasyon) çalışmalarının önemli ve gerekli olduğu söylenebilir. Ahlaki olgunluğun bireyin hem psikolojik hem de sosyal yaşamında önemli olduğu bulgusundan hareketle, bireyin ahlaki olgunluğunda etkisi olduğu açık olan sosyal medya, televizyon gibi kitle iletişim araçlarındaki yayınların, oyunların vb. ahlaki yargıları olumlu etkileyecek şekilde olmasının da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle medyadaki yayınların bu değişken bağlamında da denetlenmesi gerektiği önerilebilir. Araştırmanın bulguları tartışılırken bireyin doğup büyüdüğü yer, yaşadığı coğrafi bölge ve yaşadıkları yer gibi değişkenlerle bu araştırmanın değişkenlerini inceleyen araştırmaların olmadığı görülmüştür. Bu nedenle konuyu bu tür demografik değişkenlerle de inceleyen araştırmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın değişkenleri olan ahlaki olgunluk, psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluşla ilgili cinsiyet, yaş, gelir düzeyi gibi demografik değişkenler bakımından alanda birbirinden farklı bulgular ortaya koyan araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Bu durumdan hareketle, araştırmanın değişkenlerini etkileyen olguları derinlemesine inceleyecek nitel araştırmaların yapılmasının alanı zenginleştireceği düşünülmektedir. İleride konuyla ilgili yapılacak araştırmalarda bu araştırmanın bağımsız değişkenlerinin dışında, aile tutumları, doğum sırası, kardeş sayısı, anne babanın eğitim düzeyi, okudukları fakülteler gibi başka değişkenlerin de incelenmesinin ilgili alana önemli kazanımlar getireceği söylenebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeyleri İle Genel Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*. 5(1): 1-17.
- Akın, A. (2013). *Güncel Psikolojik Kavramlar 1. Pozitif Psikoloji*. (ed), İstanbul Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, :23-58.
- Aktaş, H. ve Kartopu, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Eğilimlerine Göre Ahlaki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(35): 121-143.
- Alkal, A. (2016). *Ahlaki olgunluğun yordanmasında kişilik özelliklerinin ve bazı değişkenlerin etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Altunışık, R., vd. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (6. Bs.), İstanbul: Sakarya Yay.
- Anlı, G. (2011). *Kendini sabotaj ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aydın, C. ve Kaya, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç İle Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 30: 15-42.
- Bakioğlu, F. (2013). *Kültürler arası tolerans ile ahlaki olgunluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Bulut, İ. (2014). İDKAB Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik ve Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Üzerine Kelam Dersinin Etkisi. *Kelam Araştırmaları Dergisi*. 12(2): 55-100.
- Cooper, H., Okamura, L. ve McNeil, P. (1995). Situation and Personality Correlates of Psychological Well-Being: Social Activity and Personal Control. *Journal of Research in Personality*, 29: 395-417.
- Çekin, A. (2013). Öğretmen Adaylarının Ahlaki Olgunluk Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 21(1): 1035-1048.

- Çelebi-Demir, Ç. (2014). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlaki olgunluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Demirci, E. (2014). *Ahlaki olgunluk ve dindarlık arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden alınmıştır.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması* (Yüksek Lisans tezi).
- Erdem, H. (2003). *Ahlak Felsefesi*. Konya. Hü-Er Yayınları.
- Girgin, Y. (2018). *Üniversite öğrencilerinin yaşam anlamı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi).
- Gümüş, E. (2015). *Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyi ile cinsiyet rollerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gürel, N. A. (2009). *Düşünme stilleri ve cinsiyetin psikolojik iyi olma hali üzerine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hefferon, H. ve Boniwell, I. (2014). Çev. Ed. T. Doğan, *Pozitif Psikoloji Kuram, Araştırma ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kakcı, K. (2009). *İlköğretim 4. 5. Sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile duygu zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kardaş, S. (2013). *6. Sınıf öğrencilerinin demokratik tutumları ile ahlaki olgunluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kadıköy ilçesi örneği)* (Yüksek Lisans Tezi).
- Kaya, Ç. (2013). *Sosyal iyi olma ile duygusal dışa vurum arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kaya, M. ve Aydın, C. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ve Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30: 15-42.
- Keskinoğlu, M. Ş. (2008). *İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerine uygulanan mesnevi temelli değerler eğitimi programının ahlaki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Keyes, C. L. (1998). Social Well-Being, *Social Psychology Quarterly*, 61(2): 121-140.
- Keyes, C. L., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter of Two Traditions, *Journal of Personality & Social Psychology*, 82(6): 1007-1022.
- Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Ryff, C. D. (1989). Beyond Ponce De Leon and Life Satisfaction: New Directions In Quest of Successful Ageing, *International Journal of Behavioral Development*, 12(1): 35-55.
- Ryff, C. D. ve Singer, B. H. (1998). The Contours of Positive Human Health. *Psychological Inquiry*. 9(1): 1-28.
- Ryff, C. D., Singer, B. H. ve Love, G. D. (2004). Positive Health: Connecting Well-Being With Biology. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London*. 359(1449): 1383-1394.

- Sandıkçı, M. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeyleri ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Seligman, M. E. P. ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology, *American Psychologist Journal*, 55(1): 5-14.
- Seyrek, D. Ö. (2014). *Akademik personelin ahlaki olgunluk düzeylerine göre duyarlılık durumu* (Yüksek Lisans tezi).
- Sheldon, K., Kashdan, T. B. ve Steger, M. F. (2011). *Designing Positive Psychology: Taking Stock and Moving Forward*. Oxford: Oxford Press.
- Şengün, M. (2008). *Lise öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin bazı kişisel değişkenlerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Şengün, M. ve Kaya, M. (2007). Ahlaki Olgunluk Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24(24-25): 51-64.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 374-384
- Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Ünal, G. (2016). *Küçük şehirlerde ve megakentlerde yaşayan bireylerin ahlaki olgunluk düzeyi, yaşam kalitesi ve umutluluk düzeyi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Yeşilkayalı, E. (2014). *Ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik tutumları ile ilköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk ve hoşgörü eğilimleri arasındaki ilişki* (Doktora Tezi).
- Yurcu, G., Kasalak, M. A. ve Akıncı, Z. (2015). Otel Çalışanlarının Sosyal İyi Olma Algılarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Antalya İli Örneği. *Journal of Tourism Theory and Research*, 1(1): 8-21.
- Yüksel, G. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin karakter eğitimi yetkinlik inançları ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi).